

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Kdy lze nařídit ústavní výchovu?

Ústavní výchova představuje značný zásah soudu do vztahů mezi dítětem a jeho rodiči. Soud by se měl k nařízení ústavní výchovy uchýlovat pouze výjimečně. Tento článek se zabývá zejména důvody, které vedou k nařízení ústavní výchovy, avšak nepomine ani její funkce a její souvislost s vyživovací povinností rodičů.

Občanský zákoník v ust. § 971[1] definuje důvody pro nařízení ústavní výchovy takto:

- a) *Vážné ohrožení* výchovy, duševního, tělesného či rozumového stavu nebo vývoj dítěte,
- b) *Narušení* výchovy, duševního, tělesného či rozumového stavu nebo vývoj dítěte,
- c) Rodiče dítěte *nemohou* jeho výchovu zabezpečit.

Samotné *ohrožení* výchovy dítěte lze spatřovat hlavně v situaci, kdy rodiče o dítě nepečují, zanedbávají jej a nevynakládají pozitivní vliv na jeho výchovu. Může se jednat např. o rodiče požívající nadměrně alkoholické nápoje, gamblery apod. Důležitým kritériem bude v tomto případě intenzita, které samotné ohrožení dosahuje. Výchovu dítěte ohrožují také tím, že dítěti tolerují zanedbání školní docházky, popř. drogy, alkohol a násilí. Pokud soud v takovémto případě ústavní výchovu nařídí, bude v této situaci ústav působit na dítě *preventivní* funkcí, neboť dojde k vytvoření lepších podmínek, než ve kterých dítě vyrůstalo doposud.[2]

Narušení výchovy, lze chápat jako závažné zanedbání, které je v rozporu se zájmem dítěte. Může se jednat o situaci, kdy je narušen tělesný či duševní stav dítěte. K tomuto dochází zejména týráním či jinými fyzickými útoky na dítě. V tomto případě nařízení ústavní výchovy plní *nápravnou* funkci.[3]

Poslední důvod nařízení ústavní výchovy, tj. situace, kdy rodiče nemohou výchovu dítěte zabezpečit, plní funkci *výchovnou*. Tento důvod je odlišný od předchozích, jelikož se zde jedná zejména o okolnosti, kdy ze zdravotních důvodů či z důvodů např. výkonu trestu odnětí svobody,[4] nemohou rodiče výchovu svému dítěti zabezpečit a není zde jiná osoba, která by se výchovy o jejich dítě ujala.[5] K tomuto zmíním odst. 3 § 971 ObčZ dle kterého „*nedostatečné bytové poměry nebo majetkové poměry rodičů dítěte nebo osob, kterým bylo dítě do péče svěřeno, nemohou být samy o sobě důvodem pro rozhodnutí soudu o ústavní výchově...*“[6] Pokud se jedná o pouze přechodnou dobu, na kterou rodiče nejsou schopni výchovu dítěte zabezpečit, např. z důvodu dlouhodobé léčby, lze dítě svěřit do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc na dobu přechodnou, a to nejdéle na dobu šesti měsíců.[7]

Co se týče zákonné doby, na kterou lze nařídit ústavní výchovu, tak tu zákon stanovil na dobu maximálně tří let.[8] Před uplynutím této doby lze opakovaně (zákon nestanovuje kolikrát) prodloužit tuto dobu, avšak vždy nejdéle na zmiňovanou dobu tří let. Soud je z moci úřední povinen prověřovat, zda důvody pro nařízení ústavní výchovy stále trvají. Alespoň jednou za šest měsíců je povinen si vyžádat zprávy příslušného orgánu sociálně-právní ochrany dětí, opatřit si vyjádření názoru dítěte a vyzvat rodiče dítěte k vyjádření stanoviska. Tyto způsoby jsou zákonem vymezeny pouze demonstrativně.

V neposlední řadě se zmíním o vyživovací povinnosti v souvislosti s ústavní výchovou. To, že bylo dítě

umístěno do ústavní výchovy, neznamená, že by došlo k zániku vyživovací povinnosti. Jakmile soud rozsudkem nařídí ústavní výchovu, měl by následně rozhodnout o výši vyživovací povinnosti k tomuto dítě, jelikož došlo ke změně poměrů.[9] Platebním místem, které bude přijímat platby za výživné je ústav ve kterém je dítě umístěno.[10]

Co se týče procesního hlediska, tak soud dle ust. § 452 odst. 1 zákona zvláštních řízeních soudních,[11] předběžným opatřením, zahájeným na návrh orgánu sociálně-právní ochrany dětí, nařídí ústavní výchovu. Místně příslušným soudem je dle ust. § 4 ZŘS okresní soud v jehož obvodu má nezletilý na základě dohody rodičů nebo rozhodnutí soudu své trvalé bydliště. V rozsudku, kterým soud nařídí ústavní výchovu, zároveň označí zařízení, do kterého bude dítě svěřeno. Dbá současně na to, aby zařízení bylo co nejbližší bydlišti rodičů nebo jiných blízkých osob.[12]

Na závěr opakovaně zmíním to, že nařízení ústavní výchovy je krajním východiskem ze situace, kdy vztah mezi rodičem a dítětem ohrožuje jeho výchovu a vývoj nad míru vhodnou. Soud by měl vždy nejdříve zvážit, zda se v okolí dítěte nevyskytuje fyzická osoba, které by mohlo být dítě přednostně svěřeno.

Mgr. Markéta Cibienová

e-mail: m.cibienova@seznam.cz

[1] Ust. § 971 odst. 1 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 1. 8. 2016]. (Dále jen „ObčZ“)

[2] HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975), 1. Vydání. V Praze: C.H. Beck,2014, s. 1300-1301.

[3] HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol., s. 1301.

[4] HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol., tamtéž.

[5] Ust. § 971 odst. 1 ObčZ.

[6] Ust. § 971 odst. 3 ObčZ.

[7] Ust. § 971 odst. 2 ObčZ.

[8] Ust. § 972 odst. 1 ObčZ.

[9] Ust. § 975 ObčZ.

[10] HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol., s. 1327.

[11] Ust. § 452 odst. 1 zákona č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 1. 8. 2016]. (Dále jen „ZŘS“)

[12] Ust. § 971 odst. 4 ObčZ.

Další články:

- [Dokazování negativních skutečností ve sporném řízení](#)
- [Neoprávněný odběr elektřiny - překvapení vlastníka?](#)
- [Rodič u dítěte v nemocnici: právo na přítomnost neznamená bez dalšího právo na přespání na jip/jirp](#)
- [Pokuta za švarcsystém kurýrů Rohlíku potvrzena Ústavním soudem](#)
- [Metropolitní plán schválen. Je Váš projekt v bezpečí?](#)
- [Posouzení shody dle AI Act - zkušenosti z praxe](#)
- [Začínají soudy zohledňovat náklady podnikatelů při plnění právních povinností v oblasti e-commerce?](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 35: Ručení za dluhy z podnikání u OSVČ a s.r.o.](#)
- [Bezpečnostní systémy vlastní konstrukce v kategorii Specific: regulatorní požadavky a praktické aspekty](#)
- [Nefungující rozsah péče o dítě. Cesta přes využití terapie a dalších opatření podle ustanovení § 503 zákona o zvláštních řízeních soudních](#)
- [De iure traktor, de facto nákladní vozidlo, už ne tolik výhodná dualita](#)